

Referat de aprobare

Secțiunea 1 Titlul proiectului de reglementare

Ordin pentru aprobarea Regulamentului privind suspendarea funcționării pieței angro de energie electrică și regulile comerciale aplicabile

Secțiunea 2 Motivul emiterii reglementării

1. Contextul și cadrul european de reglementare (*Descrierea situației actuale*)

La elaborarea reglementării în faza de document de discuție (DD) s-a ținut seama de prevederile cu privire la suspendarea activităților de piață incluse la art. 33 în cea mai recentă versiune a *Codului de rețea privind situațiile de urgență și restaurarea sistemului* (Codul ER) elaborată de ENTSO-E și transmisă în 31.03.2015 la ACER pentru opinie avizată, și anume de prevederile care permit furnizarea valorii 0 pentru ATC, netransmiterea de oferte pentru PE și STS, neîndeplinirea obligației de transmitere a unei NF echilibrate de către PRE înainte de ziua de livrare și chiar netransmiterea de NF, inclusiv de prevederile care permit suspendarea oricăror piețe a căror funcționare presupune desfășurarea de activități de către OTS, pe care acesta nu le mai poate îndeplini.

2. Cadrul național de reglementare

În temeiul art. 5 alin. (1) lit. c) și art. 9 alin. (1) lit. h) ale OUG nr. 33/2007, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 160/2012, ANRE stabilește reglementări tehnice și comerciale pentru operatorii economici din sector, pentru funcționarea sigură și eficientă a sectorului energiei electrice, termice și al gazelor naturale.

Art. 23 alin. (8) din Legea Energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012, cu modificările și completările ulterioare, prevede: *Pe piața concurențială, ANRE are dreptul de a suspenda funcționarea pieței concurențiale, în cazul aplicării prevederilor art. 24, care la rândul său, prevede că În cazul unor situații neașteptate de criză pe piața de energie și în cazul în care este amenințată siguranța fizică ori securitatea persoanelor, a aparatelor sau a instalațiilor ori integritatea sistemului, operatorul de transport și de sistem propune ANRE și ministerului de resort adoptarea unor măsuri de siguranță.* Art. 23 (9) precizează că prevederile alin. (8) se aplică pe baza unei reglementări aprobate prin ordin al președintelui ANRE.

Având în vedere că prin Ordinul președintelui ANRE nr. 142/3.12.2014 a fost aprobat *Regulamentul privind stabilirea măsurilor de salvagardare în situații de criză apărute în funcționarea Sistemului energetic național*, care se referă în special la măsuri de natură tehnică, ce trebuie luate pentru prevenirea unei situații de avarie a SEN, DGPEE a continuat acțiunea de conformare la prevederea din lege prin elaborarea ca DD a reglementării *Regulile comerciale aplicabile în cazul suspendării funcționării pieței angro de energie electrică*, pe care l-a supus dezbaterii publice prin postarea pe site-ul ANRE în 2 iunie 2015.

3. Scopul reglementării

În sinteză, argumentele pentru susținerea acestei reglementări sunt următoarele:

- Deși suspendarea pieței nu este o obligație legală explicită pentru ANRE, ci o reglementare opțională, de oportunitate (*ANRE poate să suspende.*), elaborarea unei reglementări cu acest obiect este cerută imperativ de legea energiei; beneficiile

suspendării pieței angro, în forma propusă, constau în diminuarea costurilor implicate pentru mulți participanți și anularea costurilor implicate pentru OTS;

- față de funcționarea pe baza regulilor normale ale pieței, reglementarea implică și pierderi relative în cazul unor participanți, mai ales în cazul producătorilor care participă la restabilirea funcționării normale a SEN. Deoarece în general, în sistemul electroenergetic românesc, cele mai flexibile unități, care nici nu utilizează servicii proprii importante pentru pornirea de la zero, sunt unitățile hidro, acestea nu vor fi afectate major deoarece nu au costuri de pornire și nici costuri variabile semnificative, care să depășească cu mare probabilitate PIP;
- decontarea la PIP este simplă, echilibrată, transparentă și nediscriminatorie, iar reducerea costurilor face să fie mai puțin probabile procese pentru plata unor daune, a căror îndreptățire nu este certă.

Se face totuși precizarea că proiectul Codului ER are ca filozofie posibilitatea ca mai degrabă piețele în curs să poată fi suspendate (PZU, PI, PE), dar aceasta ar trebui să poată fi făcută direct de operatorii acelor piețe, ceea ce în condițiile actualei legi naționale, nu este considerat legal.

4. Schimbări preconizate/ măsurile propuse prin prezenta reglementare

În sinteză, DD postat pe site-ul ANRE în 2 iunie 2015 propunea următoarele idei principale:

- definirea situației de avarie, atât pe criteriul procentului utilizatorilor (consumatori/producători) deconectați, cât și pe criteriul numărului sau importanței participanților aflați în imposibilitatea de a desfășura activitățile de piață;
- suspendarea regulilor - **pe bază de ordine de merit** - de selecție pe PE a unităților dispecerizabile și urmărirea de către OTS doar a criteriilor stabilite în Codul Tehnic al RET, cu decontarea întregii energii livrate pe PE la un preț unic, propus în DD a fi PIP mediu pe luna calendaristică anterioară celei de apariție a avariei;
- suspendarea pe perioada avariei a tuturor contractelor pe piața angro (inclusiv a tranzacțiilor încheiate pe PZU și PI), astfel încât toată energia să fie livrată pe PE (în cazul unităților dispecerizabile) sau ca dezechilibru (în cazul unităților nedispecerizabile), iar vânzarea/achiziția să se realizeze la un preț unic, PIP mediu; a fost propusă această soluție deoarece s-a considerat că dacă s-ar menține în vigoare obligațiile contractuale, costul dezechilibrelor înregistrate de participanții deconectați (producători, furnizori ai consumatorilor) ar putea fi suficient de mari încât să le creeze dificultăți financiare care nu li se datorează, în condițiile în care acestea ar rezulta drept consecință a avariei, nu a acțiunii proprii. Deoarece din acest punct de vedere nu contează dacă obligațiile contractuale sunt pe piața concurențială sau pe cea reglementată, s-a apreciat că trebuie aplicate aceleași reguli și pentru piața reglementată și că ANRE are această posibilitate prin exercitarea atribuției legale de a aproba contractele cadru pe piața angro reglementată;
- anularea tuturor schimburilor transfrontaliere comerciale notificate (*curtailment*), în ambele sensuri - în cazul în care OTS vecini nu ar fi agreat asigurarea energiei respective prin tranzacții în contrapartidă (countertrading) - cu plata compensațiilor stabilite în acordurile între OTS; Transelectrica SA ar putea solicita și primi ajutoare de avarie de la OTS vecini, în mărimea și la momentul la care ar avea nevoie, pe care le-ar deconta ca dezechilibre ale PRE schimburi neplanificate, la PIP mediu;
- posibilitatea anunțării ATC=0 disponibil pentru PZU sau PI și funcționarea PZU în regim decuplat, dacă Transelectrica SA ar aprecia că avaria s-ar putea prelungi ziua următoare;

- acordul prezumat al ANRE pentru suspendarea pieței de contracte și a PE de către Transelectrica SA, precum și pentru suspendarea tranzacționării pe PZU și pe PI de către Opcom SA la solicitarea Transelectrica SA sau direct, pe considerente de imposibilitate a funcționării platformelor sau de neparticipare a unei cote importante din numărul operatorilor - urmând ca după încheierea perioadei de avarie, ANRE să analizeze îndeplinirea criteriilor și dacă nu ar fi fost îndeplinite, să aplice sancțiuni;
- suspendarea efectelor contractelor de servicii tehnologice de sistem pe perioada de avarie, deoarece îndeplinirea acestora ar putea fi împiedicată tocmai de imposibilitatea funcționării din motive de indisponibilitate a rețelei sau nu ar putea fi verificată din motive de indisponibilitate a mijloacelor de comunicare normale (nu s-ar putea primi oferte pe PE).
- documentul de discuție implica faptul că nu se suspendă contractele de furnizare către clienții finali (piața cu amănuntul), ci că acestea conțin prevederi aplicabile pentru situațiile de excepție, așa cum este aceea de avarie de sistem, și anume posibilitatea întreruperii alimentării pe perioada respectivă.

Regulile propuse în DD reflectau principiile cuprinse în Procedura operațională *Suspendarea pieței angro de energie electrică*, cod TEL 07.VI ECH – DN/104, transmisă de către Transelectrica SA la ANRE, care prevedea o decontare simplificată a întregii producții și a întregului consum, la PIP al intervalului de decontare respectiv (atât pentru decontarea schimburilor PRE-urilor, cât și pentru decontarea în interiorul PRE-urilor). În documentul de discuție elaborat de ANRE, acest principiu a fost formalizat în vederea decontării prin aducerea la valoarea 0 a tuturor schimburilor bloc între PRE-uri și a notificărilor fizice privind producția planificată a unităților dispecherizabile, precum și prin suspendarea regulilor de decontare în cadrul PRE-urilor și înlocuirea acestora cu același principiu de decontare ca și cel aplicat PRE-urilor și UD-urilor, și anume la PIP mediu.

În urma acceptării unor observații ale părților interesate, transmise în scris sau în cadrul întâlnirii publice organizate la solicitarea unei organizații a consumatorilor (ARCU), documentul a suferit modificări iar versiunea îmbunătățită (faza de proiect) a fost postată pe site-ul ANRE în vederea consultării publice în 8 octombrie 2015.

Față de documentul de discuție inițial, proiectul de reglementare supus consultării publice conținea următoarele modificări:

- situația de avarie este definită doar în legătură cu procentul reprezentat de consumul nealimentat, nu și cu procentul producției deconectate, deoarece după o analiză suplimentară, s-a ajuns la concluzia că doar acesta este elementul definitoriu al unei avarii.
- în același timp, pentru a evita măsura suspendării pieței în situații de avarie de mică amploare, care n-ar justifica o măsură atât de drastică, s-a propus ca aceasta să poată avea loc în cazurile unui consum nealimentat mai mare de 50%.
- ca urmare a observațiilor primite referitoare la prevederea din DD conform căreia acordul ANRE privind suspendarea pieței angro este prezumat, care a fost considerată de unele părți ca delegare de competențe de la ANRE la OTS neconformă cu prevederile legale și a constatării că nu este absolut necesară suspendarea tranzacționării pe PZU și PI, dacă acest proces este posibil efectiv, s-a renunțat la prevederea în discuție, deodată cu toate cele care stipulau suspendarea tranzacționării pe PZU și/sau PI.
- s-a renunțat la suspendarea contractelor de STS, atât concurențiale, cât și reglementate, având în vedere observația că în timp ce pentru STS contractate pe piața concurențială, există baza legală pentru suspendarea lor de către ANRE, căci art. 23 (3) din lege include piața de STS în piața concurențială de energie electrică, pentru contractele de

STS încheiate pe piața reglementată nu există prevederi similare cu cele pentru vânzarea-cumpărarea energiei electrice, și anume ca ANRE să aprobe Contractul-cadru de vânzare-cumpărare a serviciilor tehnologice de sistem între furnizorul de servicii tehnologice de sistem și operatorul de transport și de sistem, ci doar atribuții privind aprobarea de prețuri și cantități reglementate.

- s-a prevăzut ca pe perioada de suspendare să nu fie plătite costurile de pornire ale producătorilor.
- s-a prevăzut funcționarea PZU în regim cuplat, dar cu ATC=0, în loc de funcționarea decuplată.
- în proiectul de reglementare supus consultării publice au fost incluse prevederi privind prioritatea tranzacțiilor în contrapartidă în raport cu anularea schimburilor transfrontaliere, precum și obligația nediscriminării în considerarea gradului de compensare prin tranzacții în contrapartidă a schimburilor anulate, fiind introdusă și o definiție a tranzacțiilor în contrapartidă.

Cu aceste modificări, noul proiect a fost supus din nou consultării publice în 8 octombrie 2015.

Din documentul supus aprobării Comitetului de Reglementare au fost eliminate prevederile referitoare la prioritatea tranzacțiilor în contrapartidă, definiția acestora, precum și cele referitoare la compensarea schimburilor anulate. Justificarea acestor modificări este prezentată la secțiunea referitoare la consultarea publică.

În plus, prezentul document include următoarele modificări față de versiunile anterioare:

- s-a propus utilizarea PIP din fiecare interval al avariei pentru decontare, având în vedere că nemaifiind suspendată, PZU furnizează continuu o valoare pentru PIP.
- a fost precizat operatorul (OPE) care trebuie să realizeze modificările cerute, în notificările fizice ale participanților.

5. Alte informații

Un punct de vedere divergent față de soluția propusă în DD și menținut față de prezentul proiect de Regulament este susținut de șeful SRCPAE, detaliat în cele ce urmează ca idei principale:

1. **Nu a fost demonstrată necesitatea suspendării funcționării pieței, iar această suspendare ar contrazice prevederile art. 24 (2) al legii**, care spune că măsurile trebuie să afecteze cât mai puțin buna funcționare a pieței interne europene și să se rezume strict la remedierea situației de criză care le-a generat.

Semnatarii proiectului de regulament consideră că nu neapărat *necesitatea*, ci *oportunitatea* sa, rezultă din costurile mai mici pe care le-ar suporta participanții la piață în astfel de situații față de decontarea pe baza regulilor ordinare, corelat cu dificultatea și întârzierea cu care pot fi stabilite și compensate responsabilitățile, în instanță. De asemenea, aceștia apreciază că deoarece regulile de suspendare a pieței nu acționează decât pe durata restabilirii funcționării normale a SEN, se poate afirma că acestea se rezumă strict la remedierea situației de criză și afectează minim piața internă europeană (pentru schimburile externe anulate se acordă compensații conform regulilor europene).

2. **Restrângerea obiectului regulamentului doar la suspendarea pieței angro, cea cu amănuntul rămânând în vigoare, constituie o discriminare.**

Semnatarii proiectului consideră că regulile aplicabile pe piața cu amănuntul permit integrarea cu mai puține costuri a acestor situații: pe regulile normale, consumatorii nu

plătesc decât ceea ce consumă, deci dacă nu sunt alimentați, nu vor suporta costuri pe piața de energie electrică. În același timp, menținerea valabilității contractelor le permite consumatorilor să solicite daune conform acestora, dacă nu există prevederi legale limitative. Diferența de abordare între cele două tipuri de piețe nu poate fi catalogată drept discriminare, căci reglementările sunt diferite pe cele două piețe la modul general.

- 3. Obligația producătorilor specificată la art. 28 al legii de a oferta toată energia disponibilă pe piață, fără a limita această obligație doar la situațiile normale, înseamnă că piața trebuie să acționeze și în situațiile de excepție (trebuie să existe oferte).**

Elaboratorii consideră că doar lipsa specificării la acest articol a situațiilor de excepție nu este suficientă pentru a trage o astfel de concluzie, mai ales în condițiile în care există prevederea explicită de la art. 23 (8) privind posibilitatea ca ANRE să suspende piața concurențială, precum și cea de la art. 28 lit g), care impune producătorilor să se conformeze, din punct de vedere operativ, cerințelor operatorului de transport.

- 4. Prevederea de la art. 36 (9) al legii (care transpune art. 4 pct. 4 al Directivei 89/2005 privind siguranța în alimentare), și anume *Restricțiile în aprovizionarea cu energie electrică în situații de urgență trebuie să respecte criteriile predefinite în ceea ce privește gestionarea dezechilibrelor de către operatorul de transport și de sistem. Orice măsură de siguranță trebuie luată în strânsă colaborare și cu consultarea altor operatori de transport și de sistem implicați, cu respectarea contractelor bilaterale aplicabile, inclusiv a acordurilor privind schimbul de informații*, este încălcată de regulament, care anulează pe perioada avariei contractele bilaterale de energie electrică încheiate între participanți.**

Opinia semnatarilor este aceea că această prevedere legală se referă la *contractele între OTS vecini*, deoarece în fraza respectivă se vorbește de alți OTS implicați, specificându-se apoi acordurile privind schimbul de informații (care există doar între aceștia), drept cazuri particulare ale contractelor bilaterale aplicabile. Ca urmare, elaboratorii consideră că regulamentul nu încalcă această prevedere legală. În plus, aceștia consideră că dacă legea nu ar fi permis nicio intervenție în contractele deja încheiate (conform acestui articol) și niciuna în piețele la vedere în curs (conform argumentului anterior), în care producătorii ar trebui să continue să oferteze, atunci art. 23 (8) al legii nu ar mai fi avut absolut niciun obiect, fiind superfluu. Plecând însă de la ipoteza că legiuitorul nu ar fi putut introduce prevederi contradictorii, considerăm că art. 23 și 24 ale legii adresează situațiile de criză, ca derogări de la prevederile aplicabile în situațiile normale.

- 5. O altă obiecție provine din interpretarea conform căreia dreptul operatorilor de rețea de a întrerupe alimentarea consumatorilor în situații excepționale ar fi fost argumentul pentru suspendarea pieței angro, ceea ce este considerat nejustificat.**

Opinia semnatarilor proiectului este că nu aceasta este baza legală a regulamentului de suspendare a pieței, propus, ci art. 23 (8), care dă acest drept ANRE, corelat cu aprecierea elaboratorilor că decontarea normală ar induce costuri mai mari mai multor categorii de participanți decât cea propusă și ar putea constitui pe de o parte, o situație care ar facilita abuzul de poziție dominantă (demonstrabil cu investigații și procese costisitoare) din partea producătorilor, iar pe de altă parte, ar implica constrângeri pentru operatorul (OTS) care ar trebui să restabilească funcționarea normală a SEN (deși costurile contabilizate la Transelectrica ar trebui, în principiu, recunoscute de ANRE și recuperate ulterior prin tarif).

6. **Proiectul de regulament ar încălca prevederile Regulamentului CE 1228/2003, care spune că “primesc compensație pentru orice restricționare”, iar prin anularea contractelor s-ar anula și compensația.**

În primul rând, Regulamentul CE referit a fost înlocuit cu Regulamentul CE 714/2009, care se referă exclusiv la reglementarea schimburilor transfrontaliere de energie electrică (denumirea lui completă este *Regulamentul (CE) nr. 714/2009 al Parlamentului European și al Consiliului privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1228/2003*). Ca urmare, citatul indicat face parte din art. 16 al regulamentului (Principii generale de gestionare a congestiilor de rețea) și este integrat după cum urmează: *(1) Problemele de congestie a rețelelor trebuie să fie abordate prin soluții nediscriminatorii, bazate pe mecanismele pieței, care să ofere semnale economice eficiente participanților la piață și operatorilor de transport și sistem implicați. Problemele de congestie a rețelei se soluționează, de preferință cu ajutorul unor metode care nu se bazează pe tranzacții, și anume metode care nu implică o selecție între contractele diferiților participanți la piață. (2) Procedurile de restricționare a tranzacțiilor se folosesc numai în situații de urgență în care operatorul de transport și de sistem trebuie să acționeze rapid și în care nu este posibilă livrarea din altă sursă sau schimburile în contrapartidă. Orice procedură de acest tip se aplică în mod nediscriminatoriu. Cu excepția situațiilor de forță majoră, participanții la piață cărora li s-a alocat capacitate primesc compensație pentru orice restricționare.*

După cum se constată, este vorba despre regimul tranzacțiilor transfrontaliere, pe care regulamentul propus nu îl contrazice. Considerăm că o avarie de sistem este mai mult decât o situație de congestie de rețea, când într-adevăr, funcționarea pieței dă cele mai adecvate și necesare semnale. Regulamentul propus se referă însă, strict la perioada de refacere a funcționării normale a SEN, când semnalele de piață (și anume, PE) nu mai sunt relevante. În plus, în forma finală supusă aprobării, Regulamentul nu mai vorbește despre suspendarea contractelor, ci doar de suspendarea efectelor obligațiilor de livrare a energiei electrice și de plată a acesteia prevăzute în contracte.

7. **Proiectul de regulament ar excede prevederile proiectului de Cod ENTSO-E referitor la Emergency and Restoration (Codul ER), care nu prevede la 33 pct.4 decât dreptul OTS de a suspenda total sau parțial funcționarea proceselor sale, iar la 33 pct.2 specifică ce activități de piață pot fi suspendate, iar acestea sunt mult mai puține decât cele prevăzute în proiectul de regulament propus de DGPEE.**

Este adevărat că proiectul Codului ER prevede suspendarea activităților OTS, dar între acestea sunt enumerate (la art. 33 pct.2): *transmiterea de oferte de capacitate și energie de echilibrare de către participanții la PE (Balancing Service Providers) - ceea ce echivalează cu suspendarea regulilor de funcționare a pieței de echilibrare, respectiv transmiterea de notificări fizice (schedules) – ceea ce echivalează cu considerarea NF nule pentru producție și pentru schimburi bloc, din proiectul de regulament. În plus, proiectul de Cod ER prevede la art. 35 pct.3 că fiecare operator unic de cuplare (NEMO), în colaborare cu OTS și entitățile...vor lansa **reluarea** proceselor relevante ale cuplării piețelor pentru ziua următoare și/sau intrazilnice, ceea ce implică faptul că acestea fuseseră întrerupte. De asemenea, la art. 37 (Principii de decontare), proiectul de cod ER prevede că *fiecare OTS va fi îndreptățit să stabilească reguli specifice pentru decontarea dezechilibrului și decontarea energiei de echilibrare care vor fi aplicabile pe perioadele de decontare în care activitățile de piață au fost suspendate*. Până la o clarificare ulterioară, care este de așteptat să apară odată cu aprobarea Codului ER, semnatarii consideră că aceste prevederi implică*

faptul că: piața de echilibrare (lipsa ofertelor), piețele de contracte la termen (și contractele deja încheiate), PZU și PI (lipsa NF), precum și regulile de decontare a dezechilibrelor pot fi suspendate și înlocuite cu alte reguli, propuse de OTS.

8. **Decontarea pe perioada de restaurare doar la PIP mediu în loc să fie utilizate “prețurile deja obținute” nu ar fi fost demonstrată ca fiind o decontare simplificată, ar impune pierderi sau câștiguri total aleatoare și ar bulversa participanții la piață.**

Menținerea în vigoare a obligațiilor din contractele bilaterale, cu prețul fiecăruia, ar însemna menținerea obligației de livrare (pe care, fără a avea vreo vină, unii participanți nu o pot îndeplini), precum și a celei de plată, pentru întreaga cantitate contractată. Modul normal de decontare ar conduce la înregistrarea de dezechilibre consistente, atât negative (de către cei care trebuia să livreze și nu o pot face), cât și pozitive (de cei care ar fi trebuit să consume, dar consumatorii lor sunt deconectați). Decontarea dezechilibrelor este din principiu penalizatoare, deci menținerea în vigoare a contractelor ar fi mai costisitoare pentru majoritatea participanților (cei afectați de avarie). Participanții la piață au putut să-și expună opiniile prin supunerea proiectului spre dezbateră publică, dar nu au considerat important să conteste regulile propuse. Totodată, este evident că decontarea la un unic preț, pentru energia electrică măsurată, este o decontare simplificată.

9. **Nu s-a demonstrat cum ar afecta funcționarea PZU și PI procesul de restaurare a funcționării normale a SEN.**

În proiectul de regulament s-a renunțat la suspendarea *tranzacționării* pe PZU și/sau PI, considerându-se că și aceste tranzacții pot fi suspendate **ca aplicare**. Documentul de discuție propunea suspendarea tranzacționării pe aceste piețe bazându-se pe prevederile de la art. 34.2 și 34.3 din Codul ER: *Regulile și condițiile în care se suspendă activitățile de piață vor acoperi cel puțin cazurile în care **prelungirea activităților de piață ar înrăutăți situația SEN aflat în stare de urgență**, respectiv Regulile și condițiile în care se reiau activitățile de piață vor acoperi cel puțin situațiile în care **reluarea activităților de piață nu ar exacerba situația SEN aflat în restaurare***. Interpretarea acestor prevederi a fost aceea că anumite rezultate ale pieței, dacă ar fi respectate, ar putea conduce la menținerea sau revenirea unei situații de urgență, de exemplu suprasolicitarea unei zone de rețea vulnerabile. Pe de altă parte, este adevărat că OTS are la îndemână și în mod normal mijloace de piață pentru evitarea unor astfel de situații, asumându-și însă costurile aferente drept costuri cu congestiile de rețea.

10. **În lipsa tranzacțiilor pe PZU și prevăzând decontarea la PIP mediu dintr-o perioadă anterioară, se anulează semnalele concrete ale pieței, deși acestea ar fi de natură să autoregleze sistemul. Singurii care câștigă în urma acestor reguli sunt operatorii de rețea, care sunt cel mai probabil la originea avariei de sistem, ceea ce le șterge acestora responsabilitatea.**

Este adevărat că piața dă cele mai adecvate semnale în situațiile în care ea se poate exprima. Regulamentul propus se adresează însă doar situațiilor în care piața nu se mai poate manifesta, deoarece este afectat suportul fizic, rețeaua. Concret, PIP pe PZU poate exista pe intervalele de avarie, deoarece a fost stabilit în ziua anterioară, dar atunci cel mai probabil nu se cunoștea că va apărea avaria de sistem, deci este posibil ca PIP să nu dea semnalele adecvate (în proiectul de reglementare care face obiectul prezentului referat a fost adoptată utilizarea *PIP din intervalele cu avarie*, atât ca urmare a acestei sugestii, cât și a faptului că PIP ar putea exista pentru intervalele orare respective deoarece se stabilește cu o zi înainte și chiar dacă avaria s-ar prelungi, *PZU nu se mai suspendă* și există prevederi pentru stabilirea administrativă a PIP în

cazul nefuncționării din motive tehnice). În concluzie, în varianta propusă spre aprobare s-a renunțat la suspendarea tranzacționării pe PZU și PI, deci piața dă în continuare semnalele adecvate, prin prețurile stabilite pe aceste piețe.

În ceea ce privește faptul că operatorii de rețea sunt singurii care câștigă în urma regulilor propuse, opinia semnatărilor este următoarea: Operatorul de rețea care este protejat împotriva **unora** dintre costurile pe care le-ar avea la decontarea normală este OTS, care nu mai înregistrează costuri cu congestiile de rețea. Elaboratorii apreciază însă că aceste costuri ar fi fost oricum recunoscute de ANRE și transferate consumatorilor prin intermediul tarifului de serviciu de sistem, deoarece OTS nu le poate evita în astfel de situații în îndeplinirea funcției de operator de sistem. Pe de altă parte, cauza avariei poate fi în rețeaua oricărui alt OR sau chiar în instalațiile unui producător, deci nu se poate considera de la sine înțeles că OTS trebuie să suporte costurile sub forma congestiilor de rețea doar pentru că rețeaua sa s-ar putea afla cel mai probabil la originea avariei. După restaurarea funcționării normale sunt oricum investigate cauzele unei astfel de avarii, iar dacă prevederile legale și contractuale nu prevăd altfel, cei responsabili vor plăti daune altor participanți la piață.

11. Eliminarea costurilor cu congestiile suportate de OTS anulează efectul comercial al dispozițiilor OTS. Stimulentul pentru participanții la PE de a ajuta la restaurarea sistemului este anulat.

Suspendarea regulilor normale ale pieței de echilibrare are două tipuri de consecințe semnificative: a) participanții care ajută la restaurarea sistemului nu primesc prețurile oferite de ei, ci PIP; b) OTS nu suportă costurile cu congestiile. Dintre acestea, semnificativ pentru piață nu este atât faptul că OTS nu suportă costurile cu congestiile (dacă le-ar suporta, efectul ar fi doar acela de transfer lent, prin tarif, al acestor costuri către consumatori), cât acela că producătorii nu primesc sumele pe care le consideră adecvate eforturilor lor de restaurare a SEN. Modelul de piață din România s-a bazat însă pe principiul că producătorii au obligații care nu trebuie neapărat remunerate (de exemplu, obligația legală de a oferta tot disponibilul în PE - indiferent de existența contractelor de STS, precum și obligația de a menține gratuit scheme și echipamente care să permită pornirea de la zero), iar aceasta face parte din aceeași filozofie, cu precizarea că are o probabilitate de apariție atât de mică, încât nu este de natură să afecteze major situația financiară a producătorilor.

12. În ceea ce privește observațiile punctuale, sunt aduse următoarele obiecții:

- a) legea ar permite suspendarea pieței doar pentru prevenirea avariilor, nu și pentru rezolvarea lor. Semnatarii consideră că interpretarea este eronată, situațiile neașteptate de criză pe piața de energie electrică incluzându-le pe cele de restaurare a funcționării normale.
- b) deoarece formularea definiției inițiale (în DD) a avariei (lipsa parțială sau totală a tensiunii în rețeaua de transport) este interpretată ca o localizare a cauzei avariei în rețeaua de transport, șeful SRCPAE consideră că nu este corect ca ceilalți participanți la piață să suporte consecințele. Facem precizarea că lipsa tensiunii în rețeaua de transport poate fi ea însăși consecința unui defect în alt echipament și nu se poate deduce din această definiție care a fost cauza avariei.
- c) șeful SRCPAE consideră că măsura suspendării pieței este disproporționată comparativ cu ponderea consumului consumatorilor nealimentați, și anume 15% (în DD). Elaboratorii au propus 15% ca punct de pornire, bazat pe experiență și referințele din alte țări (Marea Britanie – cel puțin 5% din sarcina națională prognozată), dar ulterior s-a adoptat cota de 50% din consum, în cel puțin o oră din perioada avariei extinse, prevedere care a fost inclusă în următorul document supus consultării publice.

- d) eliminarea regulilor de selectare pe PE ar induce lipsa de responsabilitate a operatorilor de rețea și mai ales a OTS „exact când aceasta se impune mai mult”. Semnatarii consideră că este evident pentru orice profesionist că într-o situație de black-out este primordială repornirea sistemului pe considerente tehnice (fiind obligatorii planuri concrete de reenergizare), iar nu pe considerente comerciale, deci responsabilitatea OTS nu este anulată, ci este eliminată doar constrângerea economică. Nu se poate avea în vedere ipoteza că într-o situație de black-out OTS ar favoriza un producător față de altul sau la nivelul său ar prevala alte interese decât cele strict de refacere a funcționării SEN, interese care s-ar evita dacă ar rămâne în vigoare regulile normale de selectare a unităților dispecerizabile pe PE în ordinea de merit, adică pe baza prețului oferit.
- e) posibilitatea OTS de a cere ajutoare de avarie/de a încheia tranzacții în contrapartidă pentru compensarea schimburilor transfrontaliere pe care nu le mai poate realiza este interpretată ca o discriminare în contextul în care producătorii interni – participanți la PE - nu mai au stimulente adecvate pentru participarea la restaurarea SEN. Elaboratorii au avut în vedere că tranzacțiile în contrapartidă trebuie, conform art. 35 pct. 5 din Codul CACM (aprobat prin Regulamentul UE 1222/2015) să aibă loc la prețuri care să se bazeze pe prețurile din piețele respective în intervalele orare respective, astfel încât se pot realiza la prețuri comparabile cu PIP, ceea ce ar elimina posibila discriminare. Tranzacțiile în contrapartidă nu se fac, pe regulile actuale, din considerente comerciale, pe criteriul prețului, ci doar în lipsa resurselor interne, deci nu este o problemă de concurență între producătorii interni și cei externi. Se face precizarea că în opinia elaboratorilor, nu este absolut necesar ca piața să fie suspendată și să fie adoptate regulile din prezentul proiect, dar acestea sunt mai puțin costisitoare la nivel general decât menținerea regulilor normale, chiar pentru producători. Se menționează că în versiunea finală a reglementării, supusă spre aprobarea Comitetului de Reglementare, s-a renunțat la prevederile privind modul de integrare în decontare a tranzacțiilor în contrapartidă, justificarea fiind prezentată într-un paragraf dedicat.
- f) șeful SRCPAE consideră că articolul care prevede că notificările fizice (programul de producție) ale unităților dispecerizabile sunt considerate zero pe perioada de suspendare, ar însemna că sunt anulate obligațiile de producție ale producătorilor, exact în perioada în care este nevoie stringentă de energie în sistem. Semnatarii afirmă că această măsură este una strict în vederea decontării, aplicabilă efectiv de-abia în faza de decontare, iar ea nu anulează în niciun fel obligațiile producătorilor de a injecta energie în sistem la dispoziția DEN, conform art. 28 lit. g) din lege: *Producătorii au obligația...să se conformeze, din punct de vedere operativ, cerințelor operatorului de transport și de sistem.* Așa cum s-a descris anterior, măsura permite ca din punct de vedere al decontării, toată energia electrică injectată să fie decontată la PIP.
- g) șeful SRCPAE consideră că art. 23 (8) din lege nu permite ANRE decât să suspende tranzacționarea pe piețele în curs de desfășurare, iar nu să anuleze tranzacții deja încheiate, bazându-se pe definiția din DEX a pieței ca mediu de tranzacționare, nu ca mulțime a tranzacțiilor. Dumnealui consideră că sintagma *suspendarea funcționării pieței* semnifică doar procesul de suspendare a încheierii tranzacțiilor. Semnatarii consideră că noțiunea de piață are înțelesuri mai complexe decât ceea ce pare a rezulta din definiția de dicționar, iar ANRE are responsabilități în piața de energie electrică în sensul său mai larg. Dacă n-ar fi

așa, responsabilitățile ANRE s-ar opri la momentul încheierii tranzacțiilor, ceea ce în mod evident nu este adevărat.

- h) șeful SRCPAE consideră că o dispoziție de reducere a puterii dată de OTS nu conduce, în mod normal, la obligații de plată ale participantului respectiv față de OTS și de aceea consideră fără sens articolul care anulează aceste obligații. Precizăm că funcționarea normală a PE presupune că participanții cu unități dispecerizabile fac oferte la scădere, prin care se angajează **să dea** operatorului PE prețul ofertat, în cazul în care acesta selectează oferta respectivă. Bineînțeles deci că o ofertă selectată la scădere (reducere de putere) implică o obligație de plată a operatorului respectiv către OTS.
- i) șeful SRCPAE consideră că din proiectul de regulament lipsește prevederea modului în care este tratat un producător care a fost deconectat de la rețea ca urmare a avariei, automat sau prin dispoziție DEN și propune ca o astfel de deconectare să fie considerată **implicit** ca dispoziție la scădere în piața de echilibrare. Semnatarii consideră că proiectul de regulament rezolvă această situație tocmai prin considerarea NF ale UD egale cu zero, astfel încât pentru UD care au fost deconectate este reflectată situația reală, iar pentru UD care continuă să funcționeze, se consideră că au primit o dispoziție implicită de creștere, la nivelul energiei produse (art. 21). Precizăm că modificarea propusă de dumnealui ar avea ca efect anularea dezechilibrelor costisitoare pe care le-ar înregistra acești producători, dar nu ar rezolva în mod similar problema dezechilibrelor pe care le-ar înregistra un furnizor ai cărui consumatori ar fi deconectați automat, nu ar consuma și deci nu ar plăti, dar furnizorul ar trebui să plătească energia cumpărată anterior pe contract (posibil chiar de la producătorul exonerat prin dispoziția implicită de scădere) și să primească doar prețul de excedent (foarte mic) pentru aceasta, contabilizată ca dezechilibru pozitiv.

În concluzie, șeful SRCPAE consideră că regulile de suspendare a pieței nu îi favorizează decât pe cei care ar fi vinovați de apariția de avarii în SEN, și anume pe operatorii de rețea și în mod special pe operatorul de transport și sistem.

Secțiunea a 3-a – Mențiuni privind impactul socio-economic preconizat al proiectului de reglementare

1. Impactul macroeconomic

a) impactul asupra pieței de energie în ansamblul ei

Regulile de funcționare a pieței în situații normale sunt suspendate, dar pentru o perioadă scurtă de timp.

b) impactul asupra operatorilor economici

Elaboratorii apreciază că regulile propuse pentru a fi aplicate în perioadele de avarie a SEN sunt de natură să reducă, pe cât posibil, dezechilibrele financiare care ar trebui suportate de unii participanți în cazul menținerii regulilor normale. Deși este de așteptat ca să existe totuși pierderi financiare suportate de producătorii care ar participa la restaurarea funcționării SEN și ar avea costuri mai mari decât PIP sau de furnizorii ale căror achiziții de energie anulate erau la prețuri mai mici decât PIP, se apreciază că acestea se vor situa într-un domeniu suportabil, mai ales în condițiile în care este de așteptat că avaria s-ar limita la durata a câteva ore, iar unitățile care participă preponderent la restaurare (care sunt pornite și/sau oprite în funcție de necesități) sunt mai degrabă unitățile hidro, care au costuri de pornire neglijabile.

c) impactul asupra consumatorilor/clientilor finali

Având în vedere că regulamentul propus nu prevede nicio modificare în regulile aplicabile în piața cu amănuntul, reglementarea în sine nu afectează consumatorii finali. Aceștia pot fi afectați de situația de avarie în sine și ar putea să recupereze din prejudicii în măsura în care legislația primară, secundară (alta decât prezentul regulament) și contractele le permit acest lucru.

2. Impactul asupra mediului concurențial și domeniului ajutoarelor de stat

Proiectul de reglementare nu se referă la acest subiect.

3. Impact asupra mediului de afaceri

Proiectul de reglementare nu se referă la acest subiect.

4. Implicații sociale

Proiectul de reglementare nu se referă la acest subiect.

5. Impact asupra mediului

Nu este cazul.

6. Alte informații

Efecte asupra siguranței în funcționare a SEN: Se apreciază că prin diminuarea presiunii resimțite de OTS datorită efectelor financiare ale unei avarii SEN, personalul DEN va restabili mai eficient și mai rapid funcționarea normală a SEN. Este posibil, însă, ca producătorii participanți la restabilirea funcționării normale, dacă nu pot obține prețurile cerute, să fie demotivați financiar să-și mențină această capacitate (în condițiile în care nu se plătește nici capacitatea de black start ca atare, iar costurile pentru aceasta sunt mai semnificative), dar apreciem că siguranța în funcționare a SEN nu este afectată, deoarece impactul câtorva ore o dată la zeci de ani este nesemnificativ.

Secțiunea a 4-a – Mențiuni privind impactul financiar preconizat asupra bugetului ANRE

Nu este cazul

Secțiunea a 5-a - Efectele proiectului de reglementare asupra legislației în vigoare

1. Măsuri normative necesare pentru aplicarea prevederilor proiectului de reglementare

Modificarea *Contractului-cadru de vânzare-cumpărare a energiei electrice încheiat între [producător de energie electrică] și [furnizor implicit]*

2. Conformitatea proiectului de reglementare cu legislația comunitară în cazul proiectelor ce transpun prevederi comunitare

Legislația comunitară în acest domeniu este în curs de elaborare/aprobare (Codul ER).

3. Alte acte normative și/sau documente internaționale din care decurg angajamente

Nu este cazul

4. Alte informații

Secțiunea a 6-a - Consultările efectuate în vederea elaborării proiectului de reglementare

1. Informații privind procesul de consultare cu organizații neguvernamentale de specialitate și operatori economici din domeniu

Proiectul de regulament în faza DD a făcut obiectul dezbaterii în cadrul unei ședințe publice organizate de ANRE la solicitarea ARCU. Subiectele abordate au fost cele menționate în prezentarea care urmează în secțiunea transparenței decizionale.

Analiza reglementării de către Consiliul Consultativ al ANRE

Deși prin organizarea ședinței publice de analiză a reglementării, toate categoriile interesate au fost invitate să ia parte și să își exprime punctul de vedere, iar consumatorii, furnizorii, operatorul de piață și operatorul de transport și sistem au fost reprezentați, regulamentul propus spre aprobare a fost supus și analizei Consiliului Consultativ al ANRE, în ședința acestuia din data de 19 aprilie 2016.

Membrii Consiliului Consultativ nu au adus propuneri de modificare a regulamentului în discuție.

2. Consultările organizate cu autoritățile administrației publice locale, în situația în care proiectul de act reglementare are ca obiect activități ale acestor autorități

Proiectul de reglementare nu are acest obiect.

3. Informații privind avizarea de către:

- a) Consiliul legislativ – Nu este cazul
- b) Consiliul Suprem de Apărare a Țării - Nu este cazul
- c) Consiliul Economic și Social - Nu este cazul
- d) Consiliul Concurenței - Nu este cazul
- e) Curtea de Conturi - Nu este cazul

4. Alte informații

Secțiunea a 7-a - Transparență decizională și consultare publică

1. Informarea societății civile cu privire la necesitatea elaborării proiectului de reglementare

Propunerea de reglementare, însoțită de o notă de fundamentare (instrument de motivare) a fost supusă consultării publice prin postarea pe site-ul ANRE ca document de discuție în 2 iunie 2015 și în faza de proiect în data de 8 octombrie 2015, toate părțile interesate fiind invitate să transmită în scris observații și propuneri.

2. Situația observațiilor, recomandărilor și propunerilor primite, motivarea acceptării/neacceptării acestora

În urma analizei documentului de discuție, au transmis observații și propuneri Transelectrica SA, Opcom SA și Asociația Română a Consumatorilor de Utilități (ARCU).

Observațiile sunt cuprinse în Sinteza observațiilor, cele mai relevante dintre acestea fiind următoarele:

1. ARCU consideră că documentul ar fi trebuit să aibă prevederi distincte în funcție de cauza declanșării avariei, considerând că modul de decontare propus este de natură să o absolve pe Transelectrica SA de responsabilitățile sale privind realizarea reparațiilor și investițiilor în rețeaua de transport. Poziția DGPEE este aceea că modul de decontare propus nu reprezintă în niciun caz o absolvire de responsabilitate, pentru niciunul dintre participanții care s-ar putea afla la originea avariei (OTS, OD, producători). Această metodă de decontare face doar mai suportabilă din punct de vedere financiar, pentru toți participanții, situația din perioada până la determinarea responsabilităților, în urma cărora ar putea fi plătite daune de către unii, altora, în conformitate cu prevederile legale și cu contractele corespunzătoare.

În ceea ce privește daunele care ar putea fi plătite de Transelectrica SA producătorilor sau furnizorilor/consumatorilor, cităm prevederile *Contractului-cadru pentru prestarea serviciului de transport al energiei electrice și a serviciului de sistem, între CNTEE Transelectrica SA și beneficiar*, aprobat cu Ordinul nr. 89/2013, care la art. 21 (1) lit. d) precizează că *serviciile prestate în baza acestui contract pot fi întrerupte sau limitate în...situație de avarie a sistemului electroenergetic național, în zone ale acestuia sau în sistemele electroenergetice vecine*, ceea ce poate fi interpretat ca o excepție de la situația normală, când beneficiarul are dreptul să solicite prestatorului despăgubiri pentru daune produse și dovedite ca fiind cauzate din vina prestatorului (art. 20 d)), iar prestatorul are obligația să suporte daunele produse beneficiarului, solicitate de beneficiar și dovedite ca fiind cauzate din vina prestatorului (art. 17 f)).

2. În ceea ce privește despăgubirile pe care le pot primi consumatorii în astfel de situații, ARCU consideră că acestea ar fi trebuit stabilite prin acest Regulament și extrapolează (în mod eronat) aplicarea prevederilor Regulamentului (CE) nr. 714/2009 “*privind compensarea participanților care nu primesc capacitate*” la domeniul compensării consumatorilor.

În acest subiect, DGPEE consideră că:

- a) Regulamentul (CE) nr. 714/2009 se referă doar la schimburi *transfrontaliere* de energie electrică, iar prevederile referite de ARCU au în vedere compensarea de către OTS a participanților care și-au adjudecat capacitate de transfer pe interconexiune, atunci când OTS le anulează schimburile notificate;
- b) așa cum s-a specificat mai sus, prezentul Regulament nu are ca obiect reglementarea compensațiilor și despăgubirilor acordate consumatorilor (pe piața cu amănuntul) în astfel de situații, ci doar modul de decontare pe piața angro. Regulamentul de furnizare acoperă toate situațiile ce pot apărea pe piața cu amănuntul, iar opinia DGPEE este că din acest motiv, piața cu amănuntul nu trebuie să facă obiectul suspendării în cadrul prezentului Regulament;
- c) în ceea ce privește drepturile consumatorilor, DGPEE consideră că este relevantă interpretarea art. 47 al Legii nr. 123/2012, în care este specificat dreptul **operatorului de rețea și al furnizorului** de a întrerupe alimentarea consumatorilor în situații de excepție, după cum urmează: (1): ***Operatorul de distribuție este îndreptățit să întrerupă alimentarea cu energie electrică în următoarele situații:***
 - a) *când se periclitează viața, sănătatea oamenilor ori integritatea bunurilor materiale;*

b) pentru prevenirea sau limitarea extinderii avariilor în echipamentele energetice, în zone de rețea electrică sau la nivelul întregului SEN

respectiv (4): Prin **regulamentul de furnizare** se stabilesc condițiile în care, în situații **excepționale**, se poate **limita sau întrerupe alimentarea cu energie electrică a clienților finali**.

Acest drept, stabilit de lege în articolele citate, poate fi interpretat ca o scutire de la plata vreunor daune, căci altfel nu ar fi nicio diferență față de situațiile în care este întreruptă, de asemenea, alimentarea consumatorilor, fără a se îndeplini însă condițiile privind situația de excepție. Cu toate acestea, același articol din lege, la alin. (3) precizează că *Operatorul de distribuție răspunde pentru daunele cauzate utilizatorilor din culpa sa*, fără a se specifica dacă această răspundere acționează și în situațiile de excepție de la alin. (1) sau dacă un operator de distribuție poate fi făcut răspunzător pentru daunele cauzate utilizatorilor racordați la rețelele altor operatori de distribuție, în cazul în care o culpă a sa a condus la o avarie generalizată de sistem.

3. Atât Opcom SA, cât și ARCU au apreciat drept delegare de competențe de la ANRE la OTS prevederea conform căreia acordul ANRE privind suspendarea pieței angro este prezumat și au considerat-o nelegală. Prevederea fusese introdusă deoarece documentul de discuție avea în vedere suspendarea operativă a funcționării unor piețe, ca de exemplu PZU și PI, iar ANRE este o instituție deliberativă, iar nu operativă, neputând lua decizii în regim de urgență. Ca urmare, însă, a observațiilor formulate și a constatării că nu este absolut necesară suspendarea tranzacționării pe piețele respective, dacă acest proces este posibil efectiv, s-a renunțat la prevederea în discuție, deodată cu toate cele care stipulau suspendarea tranzacționării pe PZU și/sau PI.
4. ARCU a afirmat că prin suspendarea contractelor (tranzacțiilor) de pe piața angro, sunt înlocuite tranzacții transparente și legale cu unele netransparente, încheiate de OTS (probabil cele de pe PE, deconectate la PIP), ceea ce ar reprezenta o ingerință abuzivă a OTS în raporturile dintre participanți. Deși aceste acuze sunt contrazise de însuși dreptul ANRE, acordat de lege, de a suspenda piața concurențială și de existența regulamentului prezent, care “transparentizează” aceste tranzacții, înțelegem că observația ARCU pune în discuție, pe de o parte, **necesitatea** suspendării efectelor contractelor (obligațiilor de livrare și de plată a energiei electrice conform contractelor), iar pe de altă parte, **oportunitatea abolirii ordinii de merit** în alegerea de către OTS a UD care să funcționeze.

În ceea ce privește **suspendarea contractelor** (obligațiilor de livrare și de plată prevăzute în contracte), considerăm că aceasta nu este absolut obligatorie, dar este de natură să echilibreze costurile financiare ale unei situații de avarie, ceea ce este important mai ales dacă interpretarea DGPEE a legii este corectă, și anume că prevederile privind daunele nu se aplică pentru situații de avarie a SEN. Astfel, dacă obligațiile contractuale nu ar fi suspendate, un producător care ar fi oprit din cauza avariei (black-out) ar încasa contravaloarea contractului din orele respective, dar ar înregistra dezechilibre negative, pe care le-ar plăti la prețul de deficit. În același timp, furnizorul care, de exemplu, ar fi avut contract cu producătorul respectiv, ar trebui să-i plătească acestuia contravaloarea contractului, ca și când ar fi fost realizat, dar nu ar primi de la consumatorii săi decât contravaloarea energiei efectiv consumate (măsurate), care ar putea fi chiar nulă, dacă și aceștia ar fi fost deconectați. Acest furnizor ar înregistra, în același timp, dezechilibre pozitive corespunzătoare diferenței dintre energia achiziționată și cea consumată, pentru care ar primi prețul de excedent. Ca urmare, în funcție de ecartul dintre prețul de contract și cel de deficit, respectiv cel de excedent, aceste categorii de participanți ar putea înregistra pierderi semnificative în orele respective, cu atât mai importante cu cât ar

rămâne funcțională și PE, și anume dacă PE ar fi decontată în funcție de prețurile de ofertă.

Acesta pare a fi cel de-al doilea subiect al observației ARCU, și anume ca Transelectrica să nu desemneze pe criterii strict tehnice unitățile dispecerizabile (UD) care funcționează (ceea ce, în opinia elaboratorilor, afectează unul din obiectivele primordiale ale OTS, și anume menținerea siguranței în alimentarea consumatorilor - în situații excepționale) sau să suporte ca și costuri proprii (de tip congestie) toate abaterile de la ordinea de merit rezultate din considerente de restabilire pe criterii tehnice a funcționării SEN. Argumentația DGPEE pentru propunerea făcută constă în următoarele:

- a) nu se poate presupune apriori că orice avarie de sistem este din vina OTS, ceea ce ar justifica, probabil, suportarea costurilor induse de avarie de către acest operator;
- b) Transelectrica ar trebui să ia măsurile necesare pentru restabilirea funcționării normale a SEN fără constrângeri majore privind costurile, deoarece situația este una care necesită decizii rapide; nu se poate presupune că această situație s-ar repeta des și că Transelectrica ar putea profita de pe urma acestei excepții de la regula ordinii de merit;
- c) decontarea PE cu considerarea ofertelor și deci a ordinii de merit ar conduce și la diferențe mari între prețul de deficit și cel de excedent și între fiecare dintre acestea și prețurile din contracte, cu consecințele arătate mai sus, și anume pierderi pentru alte categorii de participanți (ar câștiga, totodată, cei care ar fi puși să restabilească funcționarea SEN - cel mai probabil unitățile hidro);
- d) este de așteptat ca eventualele costuri cu congestiile de rețea pe care le-ar înregistra Transelectrica dacă s-ar păstra regulile din situația normală, să fie recunoscute ulterior de ANRE în tariful de sistem, fiind suportate, până la urmă, tot de consumatorii finali; Suspiciunea ARCU privind neîndeplinirea lucrărilor în rețeaua de transport care să asigure funcționarea sigură a SEN ar trebui analizată și apoi confirmată sau infirmată și luate din timp măsurile la dispoziția ANRE, nefiind eficient să se aștepte apariția unei avarii de sistem pentru ca doar suportarea costurilor exclusiv de către Transelectrica să o facă pe aceasta să privească cu mai multă seriozitate politica de investiții și reparații.

Menționăm că avarii de sistem de tip black-out au loc și în sisteme cu o bună gestiune a nivelului tehnic al rețelelor, așa cum a avut loc, de exemplu, avaria din sudul Suediei și estul Danemarcei din 23 septembrie 2003, prin apariția unei suprapuneri de defecte severe care au depășit cu mult nivelul luat în considerare la proiectarea sistemului și a standardelor de securitate a acestuia (http://ewh.ieee.org/soc/pes/psdpc/documents_blackout_panel/PESGM2004-001081.pdf).

5. Opcom SA consideră că suspendarea ar trebui să fie limitată la piața concurențială, din considerente de conformare la prevederile legale. DGPEE consideră, pe de o parte, că ANRE are atribuțiile care să-i permită și suspendarea pieței reglementate angro (și anume prin art. 9 (1) g) din Legea nr. 160/2012, care-i atribuie competența de a stabili contractele-cadru de furnizare și pe cele de *vânzare-cumpărare de energie electrică și termică pe piața reglementată*, în care poate insera clauze privind situațiile de avarie), iar pe de altă parte, că suspendarea pieței concurențiale cu menținerea pieței reglementate nu ar aduce niciun beneficiu, ci ar fi doar suma dezavantajelor celor două opțiuni, de suspendare sau menținere a obligațiilor contractuale.
6. Tot Opcom SA a observat faptul că nu există prevederi legale care să permită ANRE să suspende piața serviciilor tehnologice de sistem. În timp ce pentru STS contractate pe piața concurențială, DGPEE consideră că există baza legală, căci art. 23 (3) din lege include piața de STS în piața concurențială de energie electrică (*Pe piața*

concurențială de energie electrică, operatorul de transport și de sistem poate achiziționa servicii tehnologice de sistem), pentru contractele de STS încheiate pe piața reglementată nu există prevederi similare cu cele pentru vânzarea-cumpărarea energiei electrice (deși ANRE a aprobat, cu Ordinul nr. 21/2007, modificat cu Ordinul nr. 40/2011, *Contractul-cadru de vânzare-cumpărare a serviciilor tehnologice de sistem între furnizorul de servicii tehnologice de sistem și operatorul de transport și de sistem*, nu există o prevedere explicită în lege privind o astfel de atribuție, ci doar cele privind aprobarea de prețuri și cantități reglementate). Ca urmare, s-a renunțat la suspendarea contractelor de STS, atât concurențiale, cât și reglementate – cu aceeași justificare privind inutilitatea suspendării unora și menținerii altora.

7. În afara acestor observații de principiu, au mai fost făcute observații de mai mică importanță: suspendarea pieței în cazul nefuncționării sistemelor informatice (de către Transelectrica - neacceptată și eliminate prevederile care includeau astfel de situații), modificarea PIP mediu (de către Opcom - acceptată, inițial ca medie a PIP din intervalele respective din săptămâna anterioară, iar în final, prin utilizarea PIP din fiecare interval, având în vedere că nemaifiind suspendată, PZU furnizează continuu o valoare pentru PIP), neplata costurilor de pornire ale producătorilor (de către Transelectrica - acceptată), introducerea de precizări privind numărul de certificate verzi acordate (de către Transelectrica – neacceptată, nefiind obiectul acestei reglementări), funcționarea PZU în regim cuplat, dar cu ATC=0, în loc de funcționarea decuplată, cum se propusese (de către Opcom - acceptată), precum și puncte de vedere divergente ale Transelectrica SA și Opcom SA în ceea ce privește precizarea operatorului care trebuie să realizeze modificările cerute, în notificările fizice ale participanților (la o primă analiză, nu a fost acceptată propunerea de specificare a operatorului, fiind considerat un detaliu neimportant pentru includerea într-un regulament, dar ulterior DGPEE a introdus precizări cuprinzând obligația Transelectrica – OPE- de a face modificările respective).

Ulterior supunerii spre dezbatere publică a reglementării la faza de proiect, Opcom SA a mai transmis câteva propuneri, incluse separat în Sinteza observațiilor.

Cea mai semnificativă dintre acestea este propunerea ca ANRE să suspende în perioada de avarie și contractele de pe piața cu amănuntul, deoarece are acest drept, iar în caz contrar, furnizorii ar putea fi confrunțați cu numeroase cereri de plată de daune. Elaboratorii nu consideră că este necesar sau util să fie suspendate contractele pe piața cu amănuntul, deoarece regulile suspendate ar trebui înlocuite cu altele, iar acestea nu ar simplifica procesul de decontare, ci l-ar complica. În plus, prevederile precise existente în legea energiei cu privire la limitarea sau întreruperea alimentării (art. 47) pledează în favoarea interpretării conform căreia legiuitorul a considerat că aceste situații trebuie prevăzute în contractele de furnizare (există prevederea expresă a includerii în regulamentul de furnizare), iar drepturile și obligațiile precizate în lege în prevederi exprese nu ar putea fi anulate de interpretarea unei prevederi mai puțin specifice, ca cea de la art. 23 alin. (8). Regulamentul de furnizare statuează ca principiu faptul că un client final plătește doar energia efectiv furnizată (consumată) conform măsurătorilor, ceea ce face ca aceste contracte de pe piața cu amănuntul să fie adaptate implicit aplicării în situații de avarie a SEN.

Proiectul de regulament a făcut obiectul dezbaterii în cadrul unei ședințe publice organizate de ANRE la solicitarea ARCU. Subiectele abordate au fost cele menționate în prezentarea anterioară, principalul punct suplimentar fiind acela al clarificării înțelesului noțiunii de tranzacții în contrapartidă, pe care OTS trebuie să încerce să le facă înainte de a anula schimburi transfrontaliere.

La solicitarea Opcom SA, DGPEE a introdus în proiectul de reglementare o definiție a acestor tranzacții, care într-o primă etapă era formulată după cum urmează:

***Tranzacții în contrapartidă**– tranzacții cu energie electrică realizate de OTS cu OTS vecini, având ca efect compensarea, în sistemele acestora, a energiei electrice care nu mai poate fi exportată din SEN/importată în SEN în situațiile de avarie sau asigurarea energiei electrice ca ajutor de avarie pentru restabilirea funcționării normale a SEN, cu plata sub formă de energie electrică în aceleași sau în alte intervale orare ale unei alte zile, conform unor reguli stabilite în prealabil între OTS, referitoare la stabilirea valorii de decontare a energiei și la modul de returnare.*

Reprezentanții Transelectrica au salutat această clarificare, deoarece considerau că legea energiei electrice nr. 123/2012 nu mai permite OTS decât realizarea de tranzacții cu plată, nu și cu posibilitatea de returnare a energiei electrice în alte intervale orare (art. 36 (2): *Operatorul de transport și de sistem poate să participe la tranzacționarea energiei electrice numai în următoarele situații...b): pentru menținerea echilibrului producție-consum, prin operațiuni de vânzare-cumpărare în piața de echilibrare sau prin operațiuni de vânzare-cumpărare cu alți operatori de transport din țările vecine, conform reglementărilor în vigoare și normelor ENTSO-E și d): pentru compensarea schimburilor neplanificate cu sistemele electroenergetice vecine*). În opinia DGPEE, **și în cazul returnării energiei, tranzacțiile sunt tot cu plată**, deoarece în contabilitate, acestea trebuie înregistrate cu un preț, atât la primire, cât și la returnare, iar această modalitate de decontare implică acceptul OTS parteneri că prețul este același atât la primire, cât și la returnare.

În urma aprobării Regulamentului Comisiei (UE) nr. 2015/1222 din 24 iulie 2015 pentru stabilirea unor linii directoare referitoare la alocarea capacităților și managementul congestiilor (Codul CACM), DGPEE a încercat să coreleze prevederile acestuia cu privire la redispecerizare și tranzacții în contrapartidă (art. 35) cu înțelesul din limbajul economic românesc al tranzacțiilor în contrapartidă, și anume tranzacții internaționale de schimb de mărfuri.

Codul CACM prevede că în 3 luni de la intrarea sa în vigoare (la 20 de zile după publicare), toți OTS trebuie să facă o propunere privind definirea regiunilor de calcul al capacităților, iar în maxim 16 luni de la aprobarea regiunilor, toți OTS dintr-o regiune trebuie să propună o metodologie comună pentru activitățile de **redispecerizare și tranzacții în contrapartidă coordonate**. Codul CACM prevede că prețul tranzacțiilor de redispecerizare și în contrapartidă (inclus în metodologia referită) trebuie să se bazeze pe prețurile din piețele relevante în intervalele respective sau pe costurile resurselor angajate pentru redispecerizare/tranzacții în contrapartidă calculate transparent pe baza costurilor suportate.

Deși în faza de proiect supusă dezbaterei publice în octombrie 2015 fuseseră incluse prevederi privind prioritatea tranzacțiilor în contrapartidă în raport cu anularea schimburilor transfrontaliere, precum și obligația nediscriminării în considerarea gradului de compensare prin tranzacții în contrapartidă a schimburilor anulate, din documentul supus aprobării Comitetului de Reglementare au fost eliminate aceste prevederi, precum și definiția tranzacțiilor în contrapartidă, pe următoarele considerente:

- obligația efectuării de tranzacții de redispecerizare și în contrapartidă înainte de aplicarea procedurilor de restricționare a tranzacțiilor transfrontaliere există deja în Regulamentul UE nr. 714/2009, direct aplicabil;
- aplicarea nediscriminatorie a restricționării tranzacțiilor transfrontaliere este stipulată clar în același regulament;
- conform CACM, toți OTS dintr-o regiune trebuie să propună, într-un interval relativ scurt, o metodologie comună pentru activități de redispecerizare și tranzacții în

contrapartidă coordonate, iar conform art. 35 (4), *fiecare OTS evită să ia măsuri unilaterale sau necoordonate de redispecerizare sau comercializare în contrapartidă cu relevanță transfrontalieră*. Ca urmare, s-a considerat că nu trebuie stabilite reguli pentru tranzacțiile în contrapartidă, care au un caracter mai general, într-un regulament care este strict dedicat unor situații foarte speciale și cu puțin timp înaintea stabilirii regulilor impuse de Regulamentul CACM;

- același raționament a fost avut în vedere și în ceea ce privește stabilirea prețului tranzacțiilor în contrapartidă: deși în proiectul de reglementare supus consultării publice se reluau principiile prevăzute în Codul CACM, s-a considerat că metodologia generală propusă de OTS-uri și aprobată de autoritățile de reglementare va stabili concret modul de decontare a acestor tranzacții, care fac parte din așa numitele acțiuni de remediere aplicabile în mult mai multe și mai frecvente situații decât aceea care să conducă la suspendarea funcționării pieței angro de energie electrică.

Secțiunea a 8-a - Măsuri de implementare

Nu este cazul

Secțiunea a 9-a – Informarea direcțiilor din cadrul ANRE cu privire la proiectul de act

DGPEE a transmis proiectul de regulament la DGARAE, în vederea primirii de eventuale observații, solicitând expres interpretarea direcției elaboratoare a contractelor cadru de rețea privind prevederile referitoare la daunele care ar fi datorate sau nu de către operatorii de rețea partenerilor contractuali (utilizatorilor rețelei respective) în cazul întreruperilor în situații de avarie de sistem. Răspunsul DGARAE nu a fost de natură să clarifice această problemă, direcția neputându-se pronunța asupra aspectelor semnalate. Deși DGPEE consideră necesară clarificarea limitelor aplicării articolelor privind daunele din contractele de rețea și din cele de furnizare în cazurile de avarie de sistem, apreciază că adoptarea regulamentului propus este independentă de această clarificare: astfel, nivelul costurilor suportate de un participant într-o situație de avarie este dependent de regula de decontare (inclusă în prezentul regulament), iar dacă aceste costuri pot fi imputate celui care a generat avaria sau nu, este o problemă separată.

Deoarece cu ocazia acestei ultime consultări publice, în afara reluării unor observații făcute și la consultările anterioare (care sunt prezentate în Sinteza observațiilor), Opcom SA a subliniat necesitatea unei analize din punct de vedere juridic a legalității suspendării contractelor din piața concurențială, DGPEE a adresat o solicitare explicită (adresa nr. 77424/27.10.2015, cu revenire prin scrisoarea nr. 89817/25.11.2015) Direcției Juridice a ANRE de a transmite punctul său de vedere cu privire la:

- legalitatea suspendării prevederilor unor contracte deja încheiate de către participanți, indiferent prin ce modalitate de tranzacționare;
- existența bazei legale suficiente pentru suspendarea contractelor reglementate încheiate pe piața angro.

Deoarece DGPEE nu a înțeles fără dubiu punctul de vedere de specialitate al Direcției Juridice, transmis prin adresa nr. 86094/2.12.2015, pe care îl anexăm, a transmis proiectul de reglementare în forma finală descrisă mai sus, împreună cu referatul și sinteza observațiilor la Direcția Juridică pentru obținerea avizului de legalitate, cu adresa nr. 86878/4.12.2015 considerând că astfel Direcția Juridică are toate informațiile privitoare la proiectul de reglementare, iar acordarea avizului sau refuzul motivat al avizării reprezintă un punct de vedere cert, fără posibilitate de interpretare eronată la nivelul DGPEE, cu privire la legalitatea prevederilor în discuție.

Din observațiile primite cu adresa nr. 10076/9.02.2016 de la Direcția Juridică, anexată, DGPEE a înțeles că nu este acceptabilă formularea *suspendarea contractelor*, ci doar aceea de *suspendare a drepturilor și obligațiilor părților de livrare și de plată a energiei electrice cuprinse în contractele/convențiile de vânzare/cumpărare a energiei electrice* și a modificat în acest sens toate formulările anterioare privind suspendarea contractelor.

În ceea ce privește legalitatea suspendării contractelor reglementate încheiate pe piața angro, deși din adresa nr. 86094/2.12.2015 părea a se înțelege că DJ nu consideră că ar exista baza legală suficientă, iar în adresa 10076/9.02.2016 a fost cuprinsă doar observația că articolul nu este suficient de clar, ca urmare a unei întâlniri ulterioare de clarificare a punctului său de vedere și a sugestiei sale de reformulare propuse cu acea ocazie, articolul a fost menținut și formulat după cum urmează:

Art. 16- Contractele între producători și furnizorii de ultimă instanță, încheiate în baza Contractului-cadru de vânzare-cumpărare a energiei electrice încheiat între [producător de energie electrică] și [furnizor implicit] se completează de către părți, în baza prevederilor de la art. 30 alin. (2) al contractului-cadru, cu clauze de suspendare a efectelor obligațiilor de livrare a energiei electrice și de plată a acesteia, aplicabile pe perioada de suspendare a funcționării pieței angro în conformitate cu prezentul Regulament.

Având în vedere cele menționate, precum și dispozițiile art. 6 alin. (3) coroborate cu prevederile art. 29 alin. (1) lit. c) și alin. (2) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și prevederile art. 8 coroborate cu prevederile art. 54 și ale art. 55 din *Regulamentul privind procedurile, la nivelul Guvernului, pentru elaborarea, avizarea și prezentarea proiectelor de documente de politici publice, a proiectelor de acte normative, precum și a altor documente în vederea adoptării/aprobării*, aprobat prin Hotărârea Guvernului României nr. 561/2009 cu modificările și completările ulterioare, propunem spre aprobare, în vederea publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, prezentul proiect de **ordin privind aprobarea “Regulamentului privind suspendarea funcționării pieței angro de energie electrică și regulile comerciale aplicabile”**.

Elaborator:

Direcția Generală Piață de Energie Electrică